

A L L E P A A R D E N

hebben aan de wedstrijd deelgenomen

de binnenkant van het verdriet

dat het altijd op zo'n gewone dagen & in zo'n gewone huizen moet zijn dat je mensen te troosten krijgt om een ondraaglijk verdriet zoals gisteren alweer: hun zoon van 21 die nacht verongelukt

een vriendin van de ouders belde me: kom alsjeblief af je hebt ze jaren geleden nog getrouwd

je laat alles vallen & met mieke ernaartoe onderweg zie je er erg tegenop maar anderzijds ben je toch blij dat ze in dat groot verdriet toch aan jou gedacht hebben ook al is het dan meer dan driemaal zeven jaar geleden

dat je de ouders naar-elkaar-toe mogen zegenen hebt

je herkende ze onmiddellijk de moeder doorheen haar betraand gezicht de vader doorheen zijn zwijgen

troosten is niet veel zeggen troosten is iets doen

samen de brief opstellen "vannacht is tot ons groot verdriet van ons heengegaan onze lieve sam..."

achter de voornaam van zo'n jonge man hoeft geen achternaam te staan

iedereen weet weldra dat het om dié sam gaat daaronder de namen van zijn ouders zijn broer zijn allerliefste...

dan: "wil u komen delen in ons verdriet maar ook in onze hoop op een weerzien kom dan..."

helemaal onderaan niet naam en adres van de begrafenisondernemer maar dat van zijn jarenlange eigen thuis en als laatste zin: "wordt wat het einde lijkt te zijn weer tot een nieuw begin?"

ik had hen namelijk bijna dadelijk het verhaal van de drie levens verteld & raadde hen aan tot aan de uitvaart woorden te zoeken die hem opriepen & die in een schaal op tafel te leggen

die zouden dan in de uitvaart als letterlijke "woorddienst" worden voorgelezen

bij het weggaan zei ik tegen de ouders: "deze viering zal een voortzetting zijn van onze viering van toen: toen in lief nu in leed"

de ouders knikten ze verstonden wat ik daarmee bedoelde

thuisgekomen vroegen ze mij: hoe is die jongen verongelukt? dat wist ik niet eens dat zouden ze wel lezen in de krant

ik kende alleen

de binnenkant van dat verdriet

LUC VERSTEYLEN

492

Golgota (vervolg)

Het begrip 'De deugd in het midden' kan verwijzen naar het bericht van evangelist Johannes: 'Daar [op Golgota] kruisigden ze hem, met twee anderen, aan weerskanten één, en Jezus in het midden'. (Joh. 19,18)

Een Nederlands spreekwoord zegt: 'De deugd in het midden, zei de duivel, en hij ging tussen twee kapucijnen.'

Voor de oorsprong van 'de deugd in het midden' moet men eerder denken aan een uitspraak in de *Nikomachische ethiek* van Aristoteles: 'Omnis virtus consistit in medio scilicet inter defectum et excessum' (Iedere deugd bevindt zich in het midden tussen te weinig en te veel).

Ook Ovidius wordt in dit verband genoemd. In zijn *Metamorfosen* vertelt hij hoe Daidalos en zijn zoon Ikaros uit het labyrint vluchten op vleugels die ze zelf hebben gemaakt. De vader raadt de roekeloze zoon aan, om niet te laag te vliegen,

want dan maakt de zee de vleugels zwaar, maar ook niet te hoog, want dan smelten ze door de zonnehitte. 'Vlieg tussen zee en zon', zegt hij. 'Medio (...) limite curras; (...) inter utrumque vola.' ('Zorg dat je aldoor in 't midden vliegt; vlieg tussen zee en zon'; 8,203.206).

Ook elders is er een tekst in de *Metamorfosen* van Ovidius (2,136-137). De zon is de vader van Faëton. De jongen vraagt om ook eens in de zonnwagen te mogen rijden. Dat mag. Maar de bekommerde vader geeft hem, net zoals Daidalos, goede raad, hij roept o.m.:

'Als je hoog gaat, zal de godenwagen branden; ga je te laag, [dan gaat] het mensenrijk [branden]. Alleen de middenweg is veilig.'

De laatste zin luidt in het Latijn: 'Medio tutissimus ibis!' (2,137)

De wandelende jood

Met Golgota is ook de wandelende jood verbonden. Volgens een Duitse legende uit het begin van de zeventiende eeuw woonde een zekere schoenmaker, Ahasverus genaamd, langs de kruisweg van Jezus naar Golgota. Hij zou brutaal geweigerd hebben toen Jezus hem vroeg om tijdens die pijnlijke tocht even te mogen uitrusten vóór zijn deur. Als straf moet hij nu over de wereld rondzwerven tot het einde van de tijden.

August Vermeylen (1872-1945) schreef in 1906 de roman *De wandelende jood*, met als ondertitel: *beeld van de geschiedenis van een ziel*. Hij typeert de moderne mens die voor zijn geloof zekerheid en voor zijn gevoel bevrediging zoekt en die uiteindelijk zal vinden in een aards humanisme zonder God, waarin het levensgenot en de morele plicht van menslievendheid in evenwicht moeten zijn.

BART MESOTTEN

MIJN NAAM IS Elisabeth – Liliane – Sissi

Het klinkt melig, maar toen ons op het tv-journaal een verslagje werd voorgeschoteld van de feestelijkheden in Westminster Abbey ter ere van de diamanten huwelijksverjaardag van de Britse Queen Elisabeth II en prins Philip, waren we zowaar even ontroerd. Zestig jaar getrouwd, stel je voor! Overigens zijn Philip Mountbatten, een Grieks-Deense prins die voor z'n huwelijk de Britse nationaliteit verkreeg, en Elisabeth Alexandra Mary Windsor verre verwanten, want beiden nakomelingen van Queen Victoria. In die dagen – het paar huwde op 20 november 1947 – was het nog menens bij het jawoord. Niet dat we met de jaren zelf een tikje reactionair zijn geworden, maar gelet op de huwelijksrouw bij Elisabeths kroost, is een huwelijk dat zo lang standhoudt alleszins opmerkelijk te noemen.

Wat ons bovendien meteen aanspoorde nog eens de achtergronden van de mooie naam Elisabeth uit te spitten. Eerste vaststelling: er zijn ontelbare varianten. Alfabetisch gerangschikt geeft dat volgend lijstje: Arlette, Betty, Elise, Elke, Els, Elza, Lies, Liesbet, Liesbeth, Liliane, Lily, Sissi... Elisabeth is afgeleid van het Hebreeuwse elisjeba, God is mijn eer. Omdat verscheidene vorstinnen aldus waren gedoopt, niet in het minst onze derde koningin, de door de Belgen zeer geliefde gemalin van Albert I, werd de naam populair.

We beperken ons node tot de meest in het oog springende heiligen. De Bijbelse Elisabeth van Ain-Karem, in het bergland van Juda, was de echtgenote van de priester Zacharias en een verwante van Maria. Zij ontving in haar oude dag een zoon in haar schoot, Johannes de Doper. Bij Maria's groot sprong het kind op in Elisabeths schoot, waarop de aanstaande moeder haar nicht begroette als de gezegende onder de vrouwen en de Moeder van haar Heer. Daarop antwoordde Maria natuurlijk met haar heerlijke magnificat. Elisabeths feestdag is 5 november.

Het meest bekend is de heilige Elisabeth van Hongarije, in 1207 geboren als dochter van Andreas II, koning der Hongaren, en reeds als peuter van vier toegewezen aan landgraaf Lodewijk IV van Thüringen. Het paar zou zowaar ook daadwerkelijk in het huwelijk treden, waarna ze hun intrek namen op de Wartburg.

Elisabeth schonk Lodewijk twee dochters en een zoon. Tegenover de spot en de hoon van het hof vanwege haar heilige leven vond zij steeds steun bij haar man, die echter in 1227 tijdens een kruisvaart overleed. Dan begon Elisabeths lijdensweg.

Van haar inkomen beroofd, verliet ze node de Wartburg op Goede Vrijdag 1228. Ze trok zich als tertiarius terug in franciscaanse armoede. Zij stierf te Marburg op 17 november 1231, op haar 24ste. Deze Elisabeth werd al gauw hét symbool van naastenliefde. In het hospitaal, door haar gesticht, verzorgde zij eigenhandig de melaatsen en alle patiënten met weezinwekkende aandoeningen. Haar gedenkdag is 17 november.

De heilige Elisabeth van Portugal, in 1271 te Saragossa geboren als dochter van koning Pedro III van Spanje, huwde in 1282 als meisje van twaalf met de zelfzuchtige en liederlijke koning Dionysius van Portugal, aan wie ze twee zonen schonk. Als moeder van de vrede bracht zij verzoening tussen de vorstenhuizen van Portugal, Castilië en Aragon. Ook werden in haar opdracht tal van kerken, kloosters en hospitalen voor armen en zieken opgetrokken. Na de dood van haar man in 1325 werd zij tertiarius in het klooster van de clarissen te Coïmbra. Ze overleed in 1336. Haar feestdag is 4 juli, gedenkdag van haar overlijden.

Laat ons ten slotte verwijlen bij Elisabeth van Spalbeek, de Bruid van de Passie. Over de jeugd van deze Elisabeth is weinig bekend, behalve dat ze het levenslicht zag in Spalbeek anno 1247 of 1248. Bij de visite van abt Filips van Clairvaux aan de naburige abdij van Herkenrode omstreeks 1267, kon deze zich vergewissen van Elisabeths buitengewone genadegaven. Zij had, als eerste wellicht na Franciscus van Assisi, de vijf wonden van Christus evenals de wonden van de doornenkroon, die iedere vrijdag bloeden. Vooral op het uur van de vespers leefde zij innig mee met de Gekruisigde, die haar zevenmaal daags zijn lijdensweg liet beleven, in het gezelschap van de Moeder van Smarten en van de apostel Johannes. Naast Elisabeths ouderlijk huis, dat zij nooit verliet, werd een kapel gebouwd, zodat zij de mis kon bijwonen en de communie ontvangen. Zij overleed in 1316 en heeft haar feestdag op 19 oktober.

UIT DEN GROOTEN VOLKSKALENDER VAN PAUL VAN ZUMMEREN

Sinterklaasavond komt eraan. Groot feest dus voor de kinderen, maar – althans zo was dat vroeger toch – ook een hoogdag voor alle jongeren die een lief of een vrijer wensten. Want Sint-Nikolaas was niet alleen de gekende kindervriend; eeuwen geleden werd hij ook "Sint-Niklaas de Hylkemaker", de huwelijksmaker, genoemd. Hij kreeg die titel omdat hij destijds eens drie jonge maagden behoed had voor het verderf. Dat kwam zo... In Patara woonde eens een arme edelman die drie dochters had. Hij kon echter niet meer voorzien in hun onderhoud, en, zegt een oud liedje:

ZOO HEEFT HIJ HEN GEGEVEN EENEN RAAD DIE VOOR HUN ZIEL WAS DOODELIJK EN KWAAD DAT ZIJ, OM EEN STUK GELD, HUN ZUIVERHEID Zouden BEVLEKKEN MET ONEERBAARHEID

Met andere woorden: de verpauperde edelman stuurde zijn dochters het nachtleven in om zo aan de kost te komen. Dat oude lied zegt vervolgens:

ZOO HAAST SINT-NICOLAES ZULKS HAD VERSTAAN IS HIJ BIJ NACHT NAAR 'T HUIZE ZELVE GEGAAN WIERP DOOR 'T VENSTER ENEN ZAK VOL GOUD WAARNA DE DOCHTERS RIJKELIJK ZIJN GETROUWD

En door die drie maagden te behoeden van "rossebuurtwerk", werd Sinterklaas dus aangesteld tot huwelijksmake-laar. Het gevolg was dat als een jongen eens een oogje op een meisje had, hij haar op 6 december een roggevent liet afgeven. Dat was een gebak van rogge, een ruw gebak trouwens, dat in de vorm van een manneke was gedraaid en waarbij ogen, mond en neus met behulp van rozijnen werden aangebracht. Er bestonden ook "roggewijven", die dan gebruikt werden door meisjes die een attentie aan hun uitverkoren jongen wilden geven. Toen het speculaas werd uitgevonden, begonnen de bakkers het gebak van rogge te vervangen door de veel fijnere speculaas. Met witte suiker en linten maakte de jeugd daar vroeger echte kunststukjes van die veel meer zegden dan de behendigst geschreven huwelijksaanzoeken.

KRISTIEN VAN ZUMMEREN